

3 EURÓPSKA ASOCIÁCIA PRE ŠKOLSKÚ HUDOBNÚ VÝCHOVU – GENÉZA A CHRONOLOGICKÝ VÝVOJ DO ROKU 1996

Pre lepšie pochopenie dôvodov založenia hudobno-pedagogickej asociácie v Európe, akou bola EAS najprv priblížime dôležité udalosti v oblasti hudobno-pedagogického vzdelávania v medzinárodnej európskej šírke.

Za prvú dôležitú udalosť na poli rozvoja hudobno-pedagogických snáh v Európe sme považovať Prvý medzinárodný hudobno-pedagogický kongres v Berlíne v marci roku 1913, organizovaný Deutscher musikpädagogischer Verband. Tradícia pravidelných hudobno-vzdelávacích stretnutí bola založená v roku 1921, kedy sa v rôznych mestách Nemecka uskutočňovali týždne školskej hudobnej výchovy tzv. Reichsschulmusikwochen, po druhej svetovej vojne premenované na Bundesschulmusikwochen⁵¹. Pod záštitou organizácie Verband deutscher Schulmusiker (VdS) sa konajú až do súčasnosti.

Od roku 1927 organizoval Zentralinstitut für Erziehung und Unterricht a Verband deutscher Schulmusiker kurzy pre cudzincov v rôznych nemeckých mestách. V roku 1929 sa uskutočnili hudobno-pedagogické semináre pre cudzincov v Berlíne za účasti zástupcov z jedenástich európskych krajín.

V roku 1933 emigroval Leo Kestenberg, významná osobnosť hudobnej pedagogiky do Prahy a tu sa pripojil k českej Společnosti pro hudební výchovu, predchodcovi International Society for Music Education (ISME), ktorá pod jeho vedením v priebehu niekoľkých rokov zorganizovala niekoľko hudobno-pedagogických kongresov.⁵²

Významným míľnikom bolo i založenie severskej únie – Nordisk Musikpedagogisk Union (NMPU), v súčasnosti pôsobiacej pod názvom Nordic Association for Music Educators (NAME), ktorá združuje hudobných pedagógov a vedúcich hudobných inštitúcií severských krajín.

V roku 1947 bola založená spoločnosť pre rakúskych učiteľov hudobnej výchovy – Arbeitsgemeinschaft der Musikerzieher Österreichs (AGMÖ).

V roku 1953 začala oficiálna činnosť medzinárodnej International Society For Music Education (ISME) v rámci konferencie UNESCO v Bruseli.

V roku 1990 po páde komunistických režimov v strednej a východnej Európe sa v rámci 18. Bundesschulmusikwoche začali konštituovať prvé obrysy Európskej asociácie pre školskú hudobnú výchovu.

---

⁵¹ Bundesschulmusikwochen – Spolkové týždne školskej hudobnej výchovy.

⁵² *Life and work*. [online]. 2008. [cit. 2.2.2012] Dostupné na: < http://www.leo-kestenberg.com/music-educator/info_leokestenberg_leben-und-werk_198_ang.cfm>.

Tabuľka 1: Prehľad podujatí a kongresov EAS 1990 – 2014

Rok	Podujatie EAS	Prezident EAS
1990	18. Bundesschulmusikwoche Nemecko, Lübeck	Dieter Zimmerschied
1991	Kongres AGMÖ 1991 Rakúsko, Viedeň	Dieter Zimmerschied
1992	19. Bundesschulmusikwoche Nemecko, Augsburg	Wolf Peschl
1992	Alpenländisches Volksmusik Wettbewerb 1992 Rakúsko, Innsbruck	Wolf Peschl
1994	Konferencia EAS 1994 Belgicko, Leuven	Peter den Ouden
1994	Výročná schôdza EMC 1994 Slovensko, Bratislava	Peter den Ouden
1995	Konferencia EAS 1995 Anglicko, Cambridge	Peter den Ouden
1996	Kongres EAS Slovensko, Prešov	Peter den Ouden
1997	Kongres EAS Švajčiarsko, Luzern	Bob Reeve
1998	Kongres EAS Švédsko, Štokholm	Bob Reeve
1999	Kongres EAS Turecko, Ankara - zrušený	Josef Scheidegger
2000	Kongres EAS Maďarsko, Budapešť	Josef Scheidegger
2001	Kongres EAS Lotyšsko, Riga	Josef Scheidegger
2002	Kongres EAS Holandsko, Amsterdam - zrušený	Josef Scheidegger
2003	Kongres EAS Rakúsko, Viedeň	Josef Scheidegger
2004	Kongres EAS Grécko, Atény	Josef Scheidegger
2005	Kongres EAS Česká republika, Praha	Franz Niermann
2006	Bundesschulmusikwoche Nemecko, Würzburg	Franz Niermann
2007	Kongres EAS a regionálna konferencia ISME Švédsko, Piteå	Franz Niermann
2008	Svetová konferencia ISME Taliansko, Bologna	Franz Niermann
2009	Kongres EAS a regionálna konferencia ISME Estónsko, Tallin	Sarah Hennessy
2010	Kongres EAS Turecko, Bolu	Sarah Hennessy
2011	Kongres EAS a regionálna konferencia ISME Poľsko, Gdansk	Adri de Vugt
2012	Kongres EAS Holandsko, Haag	Adri de Vugt
2013	Kongres EAS v Leuven, Belgicko	Adri de Vugt
2014	Kongres EAS Cyprus, Nicósia	Adri de Vugt

3.1 Konštituovanie základov Európskej asociácie pre školskú hudobnú výchovu na kongrese v nemeckom Lübecku v roku 1990

Podľa slov Karla Heinricha Ehrenfortha, jedného z kľúčových osobností iniciatívy pre vznik EAS: „Po mojej spolupráci s ISME ako hovorca BRD a v náhlade na prichádzajúce znovuzjednotenie Nemecka bolo jasné, že európska spolupráca by bola žiaduca. Ako predseda Verband deutscher Schulmusiker – VdS som túto ideu predniesol na kongrese v Lübecku v roku 1990 a čoskoro som ju prenechal Dieterovi Zimmerschiedovi“.⁵³

V dňoch 5. – 8. septembra 1990 sa uskutočnil 18. Bundesschulmusikwoche v nemeckom meste Lübeck pod názvom „In Grenzen – über Grenzen hinaus“⁵⁴. Pre školskú hudobnú pedagogiku bol tento ročník viac než výnimočný – kongres sa uskutočnil desať mesiacov po prevrate v Nemecku a mesiac pred zjednotením oboch nemeckých povojnových štátov. V úvodných príhovoroch bolo cítiť radosť z naplnených túžob o zjednotenej krajine, ktoré zároveň znamenali krok k zjednoteniu Európy. „Zjednotenie Nemecka, ktoré sa v týchto dňoch naplňa, nachádza svoj potrebný rámec v európskom zjednocovacom procese. Nemecká jednota však nie je jednoducho iba časťou európskej jednoty, v procese zjednocovania Európy si kladie za povinnosť byť katalyzátorom.“⁵⁵ Zároveň bola prednesená myšlienka, že prekračovanie hraníc nemáme vnímať iba ako politický jav, ale i ako výzvu na prekračovanie každodenných hraníc v živote, v práci i v škole.

Popri sekciami, venujúcich sa vyučovacej praxi na školách, workshopoch, či diskusiách prebiehalo v rámci uvedeného 18. spolkového týždňa Európske fórum, ktoré riešilo perspektívy hudobného vzdelávania v novej Európe; okrem hosťujúceho Nemecka sa ho zúčastnili zástupcovia zo 17 európskych krajín – Belgicko, Dánsko, Fínsko, Francúzsko, Veľká Británia, Írsko, Taliansko, Juhoslávia, Luxembursko, Holandsko, Nórsko, Rakúsko, Poľsko, Švédsko, Švajčiarsko, Sovietsky zväz a Turecko. Úvodné slovo predniesol predseda VdS Dieter Zimmerschied. Spytuje sa, čo vedia ľudia o hudobnom vzdelávaní v krajinách, ktoré sú za hranicami vlastnej krajiny. Žiaden predmet na všeobecnovzdelávacej škole podľa neho nie je výsostne národnou záležitosťou, pretože poznanie a vedomosti hranice nepoznajú; v neposlednom rade je umenie oblasťou, ktorá nadväzuje medzinárodné väzby jednoduchšie ako veda. Multikultúrne vzdelanie vyžaduje oba pojmy obsiahnuté v téme kongresu: „v hraniciach“ – uchovávanie vlastných tradícií regiónu a „za hranice“ – ako porozumenie tradícii cudzej, doteraz nepoznanej.⁵⁶

Tri kľúčové referáty predniesli Karl Heinrich Ehrenforth z Nemecka, Lech Kolago z Poľska a Jonathan Stephens z Veľkej Británie.

Karl Heinrich Ehrenforth vo svojom príspevku zdôraznil význam prebiehajúcich zmien v Európe. Nová rovnováha síl medzi európskymi krajinami a istota sa podľa neho dajú prirodzene dosiahnuť hospodárskou pomocou a znížením vojenských výdavkov. Avšak je podľa neho potrebné priznať si, že hospodárska sila Európy ťaží zo svojej kultúrnej minulosti, preto je dôležité posilňovať ju prostredníctvom výchovy a vzdelávania.⁵⁷ Pre riešenie závažných nastávajúcich problémov, ktoré

---

⁵³ „Nach meiner Mitarbeit als Sprecher der BRD in der ISME und im Blick auf die kommende Wiedervereinigung Deutschlands war es klar, dass eine europäische Zusammenarbeit wünschenswert war. Als Bundesvorsitzender des VDS hatte ich die Idee auf dem Bundeskongress in Lübeck 1990 vorgetragen, sie aber bald an Dieter Zimmerschied abgegeben.“ (preklad V. Kačkovičovej) EHRENFORTH, K. <kh_ehrenforth@gmx.de>. 24.2.2012. Fw: Große Bitte. [e-mail adresátovi Irene Medňanskej <mednansk@slovanet.sk>].

⁵⁴ „V hraniciach – za hranicami.“ (preklad V. Kačkovičovej)

⁵⁵ „Die deutsche Einheit, die sich in diesen Tagen vollendet, findet ihren notwendigen Rahmen im europäischen Einigungsprozess. Diese deutsche Einheit ist nicht nur Teil der Einheit Europas, sondern ebenso Verpflichtung, wie Katalysator des europäischen Einigungsprozess.“ (preklad V. Kačkovičovej) LAMMERT, N. Grusswort des parlamentarischen Staatssekretärs beim Bundesminister für Bildung und Wissenschaft In *In Grenzen – Über Grenzen hinaus*. Kongressbericht. Mainz. Schott. 1991, s. 21

⁵⁶ ZIMMERSCHIED, D. Aus der Einleitung Dieter Zimmerschieds. Perspektiven der Musikerziehung in einem neuen Europa. In *In Grenzen – Über Grenzen hinaus*. Kongressbericht. Mainz. Schott. 1991, s. 141.

⁵⁷ EHRENFORTH, K. Grundsatzreferate. In *In Grenzen – Über Grenzen hinaus*. Kongressbericht. Mainz. Schott. 1991, s. 143.

podľa neho prichádzajú s riešením európskeho hudobného vzdelávania, podporuje založenie Európskej asociácie pre školskú hudobnú výchovu.

Lech Kolago z Poľska sa zamýšľal nad dopadom politických zmien v Európe na kultúru a vzdelávanie, načrtol situáciu poľského národa, ktorý opisuje ako krajinu otvorenú novým možnostiam a zamyslel sa tiež nad pokračovaním spolupráce na európskej úrovni. Zdôrazňuje, že spolupráci s ostatnými kultúrami má predchádzať ich spoznávanie dôkladné poznanie kultúry vlastnej. Taktiež nabáda k tolerancii a vyhýbaniu sa predsudkom, s ktorými nie je možné spoluprácu vytvoriť.⁵⁸

Jonathan Stephens z Veľkej Británie sa vo svojom vystúpení venuje otázke európskej identity. Rôznorodosť, rešpektovanie rozdielov a zároveň aj ich zachovanie hrajú v tejto otázke významnú rolu, aby z procesu zjednocovania nevzišla Európa, ktorá stagnuje. Európska identita musí preto odzrkadľovať celý rad kultúr s akcentom na vlastné kultúrne bohatstvo – napríklad bohatstvo vážnej hudby. Zároveň zdôrazňuje potrebu hudobného vzdelávania v spoločnosti, kde dominujú ciele výchovy v súlade prípravy na život a povolanie. Pomenúva konkrétne oblasti, pre ktoré je hudobná výchova v rámci vzdelávania dôležitá a konkurencie schopná popri iných prírodovedných a humanitných predmetoch: elektroakustika a využitie informačno-komunikačných technológií (rozvíjanie poznatkov z informatiky); spoznávanie tradícií a hudby celého sveta (poznávanie histórie a geografie); prezentovanie popkultúry (poznávanie dôležitého fenoménu súčasnosti); mimoškolské hudobné vzdelávanie a rozvoj osobnosti človeka prostredníctvom hudobného umenia.

Poslanie Európskej asociácie pre školskú hudobnú výchovu vníma ako existenciu poradnej organizácie pre jednotlivé národné organizácie a taktiež podporuje vytvorenie spoločného európskeho kurikula.⁵⁹

Diskusia o perspektívach hudobného vzdelávania v Európe medzi zástupcami jednotlivých krajín sa koncentrovala na predstavy cieľov práce vo vzdelávaní, pracovné podmienky, spolky, pracovné zoskupenia a založenie spoločného európskeho spolku. V diskusii o predstavách vo vzdelávaní našla väčšina diskutujúcich mnoho spoločného, pracovné podmienky na školách boli však ťažko porovnateľné. Špecifikovaným cieľom vzdelávania, a to nielen v hudbe, má byť kreativita, príspevanie k emocionálnemu a intelektuálnemu rozvoju dieťaťa, porozumenie hudobnej tradícii predovšetkým v Európe a jej uchovanie a rozvoj pre budúce generácie. Z diskusie tiež vyplynulo, že vo väčšine štátov existujú združenia a spolky zaoberajúce sa hudobnou výchovou v škole, následne bola sformulovaná požiadavka existencie takéhoto spolku na európskej úrovni. Týmto bola predostretá požiadavka založenia *Europäische Arbeitsgemeinschaft Schulmusik – European Alliance for Music in Schools – Európskej asociácie pre školskú hudobnú výchovu (EAS)*, potvrdená podpismi zástupcov všetkých zúčastnených európskych krajín. Zároveň bolo vypracované prvé uznesenie EAS.⁶⁰

3.1.1 Prvé uznesenie Európskej asociácie pre školskú hudobnú výchovu

Citované prvé uznesenie asociácie z roku 1990, ktoré sa stalo neskôr základom pre dokument Chartu o hudobnej výchove na všeobecno-vzdelávacích školách v Európe tvorí preambula a sedem konkretizovaných požiadaviek.

Preambula:

Vzhľadom na narastajúce psychologické problémy mladých popri ich vzrastajúcom voľnom čase,

- *vzhľadom na sústavne silnejúce vplyvy elektroakustických médií na schopnosť koncentrácie a vnímania detí a mladistvých,*
- *vzhľadom na potrebu zachovania európskej hudobnej tradície*

⁵⁸ KOLAGO, L. Erwartungen und Hoffnungen Polens auf dem Wege zu einem neuen Europa. In *In Grenzen – Über Grenzen hinaus*. Kongressbericht. Mainz. Schott. 1991, s.147.

⁵⁹ STEPHENS, J. Musikerziehung in einem neuen Europa. In *In Grenzen – Über Grenzen hinaus*. Kongressbericht. Mainz. Schott. 1991, s. 155-162.

⁶⁰ *In Grenzen – Über Grenzen hinaus*. Kongressbericht. Mainz. Schott. 1991.

požaduje Európska asociácia pre školskú hudobnú výchovu podstatné zosilnenie úsilia o zlepšenie a rozšírenie hudobného vzdelávania na všeobecnovzdelávacích školách v štátoch Európy.

Vzniká jednotná požiadavka o cieľoch takéhoto vyučovania:

- umožnenie osobného stretnutia detí a mládeže s náročnejšou hudbou;
- rozvoj ich tvorivých schopností, napríklad prostredníctvom improvizácie a kompozície;
- umožnenie zážitku prostredníctvom hudby a muzicírovania v zmysle obohatenia ich života, najmä v pribúdajúcom voľnom čase;
- zachovanie a rozvíjanie hudobnej tradície Európy pre budúce generácie;
- schopnosť dokázať sa s hudbou konfrontovať, zvlášť s hudbou 20. storočia.

Pre európske štáty EAS požaduje:

1. Dve vyučovacie hodiny hudobnej výchovy týždenne. Zohľadnenie vyučovacieho predmetu hudobná výchova na všeobecnovzdelávacích školách na všetkých stupňoch v rozsahu najmenej dvoch hodín do týždňa riadneho vyučovania. K tomu poskytnúť časový priestor pre prácu súborov a hudobných zoskupení.
2. Umožnenie záverečnej, maturitnej skúšky z predmetu Hudba, tiež ako opatrenie zabezpečenia a kvalifikovania profesionálnych hudobníkov.
3. Podpora nadaných. Zriadenie škôl s rozšíreným hudobným vyučovaním.
4. Odborné učebne hudobnej výchovy. Zriadenie vyhovujúcich odborných učební s materiálmi a médiami.
5. Zriadenie hudobných súborov na všetkých školách, ktoré dávajú príležitosť k umeleckej skúsenosti a hudobný život školy ustanovuje za súčasť verejného hudobného života.
6. Primerané vzdelanie učiteľov. Vzdelanie pedagogicky a odborne kompetentných učiteľov hudby pre všetky ročníky na všeobecnovzdelávacích školách v postačujúcom množstve.
7. Hudobná pedagogika v materských školách a predškolských zariadeniach. Vedecký poznatok, že v predškolskom veku zostavené vzdelávanie ovplyvňuje neskoršie záujmy a formy správania požaduje zavedenie hudobného vzdelávacieho procesu do celoživotného vzdelávania hudobne odborne a pedagogicky vzdelanými vychovávateľmi nielen na základných školách, ale už v materských školách.⁶¹

Na tomto stretnutí nebolo zvolené žiadne oficiálne predstavenstvo, osobného vedenia sa ujal Dieter Zimmerschied a riadenie nasledovného stretnutia mala prebrať hosťujúca krajina. Ďalšie stretnutie bolo naplánované vo Viedni v decembri roku 1991 ako súčasť medzinárodného kongresu AGMÖ.⁶²

3.2 Obsahová náplň a organizačná koncepcia stretnutí Európskej asociácie pre školskú hudobnú výchovu v rokoch 1991 – 1995

V prvých rokoch existencie EAS neexistovali samostatné stretnutia jeho členov v zmysle a šírke medzinárodných kongresov, ako ich poznáme po roku 1995. Týmto stretnutiam bol spravidla poskytnutý priestor v rámci tradičných hudobno-vzdelávacích, zväčša národných podujatí, ktorých členovia alebo organizátori sympatizovali s myšlienkou existencie EAS. Pre toto obdobie je charakteristické formovanie asociácie ako takej so všetkými náležitosťami, potrebnými pre jej oficiálne uznanie, ktoré vyvrcholilo inauguráciou v roku 1995 na konferencii EAS v Cambridge.⁶³

⁶¹ Resolution der europäischen Arbeitsgemeinschaft Schulmusik (EAS). In *In Grenzen – Über Grenzen hinaus*. Kongressbericht. Mainz. Schott. 1991, s. 161-162.

⁶² ZIMMERSCHIED, D. Perspektiven der Musikerziehung in einem neuen Europa. In *In Grenzen – Über Grenzen hinaus*. Kongressbericht. Mainz. Schott. 1991, s. 142.

⁶³ Fotografie z kongresov vid' Príloha

3.2.1 Kongres Arbeitsgemeinschaft der Musikerzieher Österreichs 1991 Rakúsko, Viedeň

Rok po založení EAS sa platformou pre jej stretnutie stal kongres asociácie rakúskych učiteľov hudby Arbeitsgemeinschaft der Musikerzieher Österreichs (AGMÖ) v dňoch 8. –12. decembra 1991 pod vedením Wolfa Peschla vo viedenskom Musikverein. Téma kongresu znela „Musik und Erziehung“.⁶⁴

V diskusii za okrúhlym stolom sa stretli Maria Cecilia Jorquera z Talianska, Lennart Reimers zo Švédska, Pavel Rojko z Chorvátska, Jonathan Stephens z Veľkej Británie, Ali Ucan z Turecka, úvodný referát predniesol Dieter Zimmerschied z Nemecka a diskusiu moderoval Wolf Peschl z Rakúska.

Diskusia za okrúhlym stolom sa zaoberala problematikou zodpovednosti za hudobnú kultúru v časoch formovania sa európskej hudobnej identity a procesu európskej integrácie. V úvodnom referáte Dietera Zimmerchieda odznelo zamyslenie sa nad slovným spojením „európska hudobná kultúra“. Podľa neho, pre pochopenie tohto významu by sme mali najprv tento pojem vnímať s nadhľadom a uvedomiť si, že európska hudobná kultúra pozostáva rovnako z bohatstva hudobných diel majstrov ako z regionálnej hudobnej tradície. Kto by však mal byť zodpovedným za pestovanie a šírenie tohto fenoménu?

Základom európskej hudobnej kultúry sú tri základné oblasti hudobného vzdelávania a to: všeobecné, laické a profesionálne hudobné vzdelávanie. Zodpovednosť za hudobnú kultúru podľa tohto nesú učitelia i žiaci ako účastníci hudobno-vzdelávacieho procesu, ktorej výsledkom je spoločné hudobné kultúrne povedomie. Podľa Zimmerchieda je všeobecno-vzdelávacia škola jedinou inštitúciou, ktorá je schopná prostredníctvom svojej vzdelávacej činnosti postihnúť všetky deti a mladých ľudí – teda i tých, ktorým ich domáce prostredie neposkytuje hudobné podnety na určitej potrebnej úrovni. „*Vo všetkých európskych štátoch, ak vôbec poskytujú hudobné vyučovanie, spozorované triky vzdelávacej politiky vyčleniť vzdelávanie hudbe iba pre 'nadaných', posunúť hudobné vyučovanie záujmovým organizáciám alebo začleniť predmet hudobná výchova do tzv. umeleckej výchovy zahrňajúcej výtvarnú tvorbu, pracovné vyučovanie alebo ručné práce, vedú priamou cestou naspäť do 19. storočia.*“⁶⁵

Zjednotenie Európy prináša potrebu porozumenia, tolerance v spolunažívaní, pričom európska integrácia je zároveň súčasťou integrácie svetovej. Taktiež tradičná i moderná európska hudobná kultúra nie je uzatvoreným systémom, naopak, má byť vo všetkých smeroch otvorená a byť súčasťou svetovej hudobnej kultúry. Jednotná európska kultúra je však pojem nie celkom presný a je na mieste uviesť, že európska identita spočíva práve v rôznorodosti.⁶⁶ Svoju rôznorodosť tak nemá potláčať, ale ju obohacovať a rozvíjať.⁶⁷

Množstvo a rôznorodosť identít v Európe by nemali predstavovať prekážku v spoločnom nažívaní. Hudobná pedagogika by mohla prospešne pôsobiť i v tomto smere – pomáhať ľuďom uvedomovať si svoju vlastnú identitu a akceptovať identitu inej kultúry. Hudobné informácie a schopnosť percepcie hudby by mali byť súčasťou všeobecného vzdelania človeka.⁶⁸

Vráťme sa však k poznatku, ktorý sme uviedli v predchádzajúcich úvahách a to, že jedným zo základov hudobnej kultúry má byť hudobné vzdelanie, čím sa dostávame k zamysleniu sa nad potrebou hudobnej výchovy na školách. Josef Sulz z Rakúska uvádza vo svojom príspevku myšlienku

⁶⁴ „Hudba a výchova.“

⁶⁵ „*Die in allen europäischen Staaten, wenn ihre Schulen dann überhaupt Musikunterricht anbieten, zu beobachtenden Tricks der Bildungspolitik, Musik für 'Begabte' zu reservieren, Musikunterricht in fakultative Arbeitsgemeinschaften abzurängen oder das Fach Musik im Topf sogenannten musischen Unterrichts mit Kunstunterricht ,Werken oder Handarbeiten untergehen zu lassen, führen auf geradem Weg zurück ins 19. Jahrhundert.*“ ZIMMERSCHIED, D. Die Verantwortung der Musikpädagogik für die europäische Musikkultur. In Internationaler Kongress Musik und Erziehung. Kongressbericht. Wien: Arbeitsgemeinschaft der Musikerzieher Österreichs, 1991, s. 41-42.

⁶⁶ „*Europäische Einigung ist ein Teil der weltweiten Einigung und heisst 'Einigung in der Vielfalt'. So liegt die gesamt-europäische Identität in der vielfältig multikulturellen Einheit.*“ UCAN, A. EAS Round Tables: Die Verantwortung der Musikpädagogik für die europäische Musikkultur. In Internationaler Kongress Musik und Erziehung. Kongressbericht. Wien: Arbeitsgemeinschaft der Musikerzieher Österreichs, 1991, s. 92.

⁶⁷ UCAN, A. EAS Round Tables, ref. 68, s. 90-92.

⁶⁸ JORQUERA, M. Gedanken über die Rolle der Musikpädagogik in einem musikkulturellen Europa. In *Internationaler Kongress Musik und Erziehung. Kongressbericht*. Wien: Arbeitsgemeinschaft der Musikerzieher Österreichs, 1991, s.93.

Wilhelma Jos. Reversa, ktorý hovorí, že v škole je význam a potreba hudby, či umeleckej výchovy neustále spochybňovaná, nevnímaná ako nevyhnutne potrebná pre život človeka – nevyhnutne potrebnými sa stávajú iba vedomosti, ktoré požaduje naša spoločnosť v záujme zabezpečenia si určitého životného štandardu.⁶⁹

Avšak podľa slov Dietera Zimmerschieda: „Intenzívnejšie na seba zameraná Európa, ktorá by raz mohla byť vedúcou svetovou hospodárskou veľmocou, stratí bez svojej hudobnej kultúry v tomto svete nielen svoju nezameniteľnú tvár, ale aj svoj etický ekvivalent k hospodárskeho úspechu.“⁷⁰ EAS predstavovala spolu s novo založenou európskou konferenciou – Conférence Européenne de la Musique (CEM, založená v roku 1991 v Kopenhagene) dôležitú oporu v čase takýchto rozsiahlych zmien.⁷¹

3.2.2 Bundesschulmusikwoche 1992 Nemecko, Augsburg

V dňoch 8. – 12. 4.1992 sa druhé stretnutie EAS uskutočnila v rámci 19. Bundesschulmusikwoche v nemeckom Augsburgu, ktorého témou bola „Identita v rôznorodosti“⁷² V úvodnom prihovore zdôrazňuje Dieter Zimmerschied hrozbu redukovania hudobnej výchovy na školách a pripomína dátum 1. január 1993, ktorý predstavoval začiatok spoločnej hospodárskej politiky v rámci Európy, pri ktorej sa malo rozhodnúť aj o tom, akú pozíciu zaujme hudobná kultúra ako nositeľ národnej identity. Schôdza EAS bola v tomto roku otvorená pod vedením Wolfa Peschla za účasti 11 krajín Európy – Belgicko, Taliansko, Luxembursko, Holandsko, Poľsko, Rusko, Švédsko, Švajčiarsko, po prvý raz Slovensko, Nemecko a Rakúsko.

Nový prezident EAS Wolf Peschl menoval niekoľko cieľov ďalšej práce EAS:

- vypracovanie konečnej verzie *Charty o hudobnom vzdelávaní na európskych všeobecno-vzdelávacích školách*, ktorej požiadavky boli sformulované na prvom zhromaždení EAS v Lübecku a docieľiť jej uznanie na európskych inštitúciách v Štrasburgu a Bruseli; uznanie v Štrasburgu a Bruseli malo zaručiť hodnovernosť a vážnosť dokumentu, ktorý by mohol ovplyvňovať orgány vzdelávacej politiky v jednotlivých štátoch;
- vypracovanie orientačného európskeho rámcového hudobno-vzdelávacieho plánu, ktorý by za každých okolností zohľadňoval osobitosti regiónu a preto mal mať nezáväzný – poradný charakter;
- upozorniť na vzdelávanie učiteľov hudby a rovnocennosť vzdelávacích systémov v tejto oblasti a tiež porovnateľnosť študijných výsledkov.

Pre vypracovanie konečnej verzie *Charty o hudobnom vzdelávaní na európskych všeobecno-vzdelávacích školách* bolo potrebné vziať do úvahy dva dokumenty – Uznesenie EAS z Lübecku v roku 1990 a Charty CEM, ktorá bola zverejnená v dokumentácii francúzskeho ministerstva kultúry v októbri 1992 v Štrasburgu. Profesor Lennart Reimers sa ujal objasnenia podstaty oboch dokumentov a dokázania spoločných záujmov oboch spolkov, čím zdôvodnil rozhodnutie zástupcov EAS z kongresu AGMÖ v predchádzajúcom roku o vytvorení jedného spoločného dokumentu.⁷³

Keďže vypracovanie požiadaviek na hudobné vzdelávanie vo forme jednotnej Charty nemalo ostať iba formálnym dokumentom, Dieter Zimmerschied podal návrh na vypracovanie orientačného rámcového hudobno-vzdelávacieho plánu, ktorý by ju dopĺňal. Orientačný rámcový hudobno-vzdelávacie plán by mal podľa Zimmerschieda vychádzať z niekoľkých bodov:

⁶⁹ SULZ, J. Zwischen Angst und Hoffnung: Berufsbild, Berufsfeld und Berufsausbildung des Musiklehrers für ein „Europa der Zukunft“? In *Internationaler Kongress Musik und Erziehung. Kongressbericht*. Wien: Arbeitsgemeinschaft der Musikerzieher Österreichs, 1991, s. 21.

⁷⁰ „Ein stärker auf sich selbst gerichtetes Europa, das einmal die führende Wirtschaftsmacht in der Welt sein könnte, wird in dieser Welt ohne seine Musikkultur nicht nur sein unverwechselbares Gesicht verlieren, sondern auch sein ethisches Äquivalent für den wirtschaftlichen Erfolg.“ ZIMMERSCHIED, D. ref.67, s. 45.

⁷¹ *Internationaler Kongress Musik und Erziehung. Kongressbericht*. Wien: Arbeitsgemeinschaft der Musikerzieher Österreichs, 1991, 163 s.

⁷² „Identität in der Vielfalt.“

⁷³ REIMERS, L. Zwei Resolutionen für die Schulmusik in Europa, In *Identität in der Vielfalt. Kongressbericht*. Mainz: Schott. 1993. ISBN 3-7957-2661-1. S.181-184.

- žiakovo pochopenie vychádzajúce z vlastnej iniciatívy a z vlastného záujmu;
- žiakovo porozumenie, vychádzajúce z pochopenia inej kultúry, reči, hudby;
- otázka integrácie hudobnej výchovy v Európe.

Práve otázka striktnej, či jednotnej integrácie hudobnej výchovy v Európe je podľa Zimmerschieda diskutabilná. Každý človek sa identifikuje so svojou vlastnou kultúrou a hodnotami vlastnej krajiny a integrácia v oblasti hudobného vzdelávania by mohla znamenať naštrbenie identity regionálnych hudobných kultúr, či tradícií. V tejto otázke je na mieste pokus o nájdenie spoločných znakov hudobnej výchovy a vzdelávania v jednotlivých európskych krajinách a regiónoch, na druhej strane je potrebné otvorene pristupovať k rôznorodosti hudobných kultúr, ktoré vo svojom bohatstve tvoria súbor európskej hudobnej kultúry.⁷⁴

V záujme lepšej organizácie práce EAS boli po prvý raz vymenovaní regionálni koordinátori, ktorých prvou úlohou bolo zmapovať v im pridelených európskych regiónoch a tam nachádzajúcich sa krajinách rozsah vyučovania hudby/hudobnej výchovy v období povinnej školskej dochádzky. Jednotlivé európske oblasti mapovali: Lennart Reimers pre severnú Európu, Peter den Ouden pre západnú Európu, Maria Cecilia Jorquera pre južnú Európu, Irena Medňanská a Lech Kolago pre východnú Európu a Walter Baer pre strednú Európu.⁷⁵

3.2.3 Alpenländisches Volksmusik Wettbewerb 1992 Rakúsko, Innsbruck

V rámci súťaže tradičnej hudby alpských krajín Alpenländisches Volksmusik Wettbewerb sa 21. – 24. októbra roku 1992 uskutočnilo ďalšie stretnutie EAS. Zúčastnili sa ho zástupcovia krajín Rakúsko, Škótsko, Dánsko, Luxembursko, Nemecká spolková republika, Chorvátsko, Holandsko, Slovinsko, Belgicko, Turecko, Švajčiarsko, Slovensko.⁷⁶ Na programe boli dva dôležité body. Najprv sa zástupcovia krajín venovali vypracovaniu konečnej verzie Charty o hudobnej výchove na všeobecno-vzdelávacích školách v Európe, ktorá mala byť predložená výboru pre vedu a vzdelávanie Európskeho spoločenstva v Bruseli. Následne prišlo k porovnaniu miesta hudobnej výchovy a jej časová dotácia vo všeobecno-vzdelávacom školstve. Slovensko ako krajina s dotáciou jednej hodiny týždenne na základných školách patrilo ku krajinám s najnižšou dotáciou. Kompenzáciu tohto nedostatku predstavoval rozvinutý systém základných umeleckých škôl, ktorý bol v tom čase atraktívny aj pre okolité krajiny – široká sieť základných umeleckých škôl a pomerne vysoký podiel vzdelávaných žiakov. V tomto čase bol však s účinnosťou od 1.10.1992 Ministerstvom školstva Slovenskej republiky odbor umeleckého školstva zrušený. Napĺňanie článku Charty o zabezpečení dvoch hodín hudobnej výchovy do týždňa týmto bol a stále je pre Slovensko zložitou úlohou.

3.2.4 Konferencia Európskej asociácie pre školskú hudobnú výchovu 1994 Belgicko, Leuven

V dňoch 25. – 28. januára 1994 sa za účasti zástupcov z 42 krajín uskutočnila konferencia EAS na Lemmensinstituut v belgickom meste Leuven pod názvom „Európska dimenzia vzdelávania učiteľov hudobnej výchovy“⁷⁷ Konferencia priniesla prácu na upresňovaní stanov EAS, voľby do predstavenstva EAS, ustanovenie oficiálnych jazykov (angličtina, nemčina, francúzština) a prácu na dosiahnutí uznania EAS ako oficiálnej európskej spoločnosti. Touto konferenciou sa teda začína formovanie riadnej spoločnosti so všetkými jej súčasťami.⁷⁸

⁷⁴ „Jednotná európska hudobná pedagogika však neexistuje, nie je nutné ju vytvárať, lebo je nevytvoriteľná. Mnohosť v jednote, tak sa dá chápať i tu, ako súhrn rôznych národných hudobno-pedagogických tradícií, koncepcií, s akceptovaním regionálnych podmienok, v ktorých prebieha hudobno-pedagogický proces. Tiež jednotné európske curriculum je súhrn existujúcich curriculum, z ktorých každé má svoje národné, regionálne či lokálne špecifikum. Spoločné môžu byť také kľúčové slová ako integrácia, kooperácia, mobilita, ale už kompatibilita môže byť len v kvantitatívnej rovine.“ In: Medňanská, I. 2004: *Existuje európska hudobná pedagogika? Kultúrna politika EU - zakončenie v Maastrichtskej zmluve*. Olomouc: Pedagogická fakulta. ISSN 80-244-0826-6 str. 36-46

⁷⁵ Europa-Forum. In: *Identität in der Vielfalt. Kongressbericht*. Mainz: Schott. 1993. ISBN 3-7957-2661-1. s. 179-187.

⁷⁶ Medňanská I. 1993: *Hudobná výchova medzinárodne*. In: *Učiteľské noviny* č.4, č. 22

⁷⁷ „The European Dimension In Teacher Training For Music In Schools.“

⁷⁸ PESCHL, G.: *Musikerziehung in Österreich*. Viedeň: Holzhausen, 1997. s. 204

Pod vedením prezidenta Petra den Oudena sa uskutočnilo medzinárodné stretnutie, ktoré nielen riešilo organizačné záležitosti EAS, ale i prinieslo diskusie o hudobno-pedagogických témach v dvoch oblastiach: „Existuje jednotná európska pedagogika?“⁷⁹, v ktorej odzneli príspevky o európskej dimenzii hudobného vzdelávania v školách, charakteristické pre jednotlivé regióny zúčastnených krajín a „Hudobník alebo učiteľ?“⁸⁰ ktorá pojednávala o vzťahu medzi umeleckým a pedagogickým vzdelávaním učiteľov hudby z pohľadu piatich koordinátorov pre jednotlivé európske regióny.⁸¹

3.2.5 Výročná schôdza European Music Council 1994 Slovensko, Bratislava

V dňoch 7. – 9. októbra 1994 sa v rámci výročnej schôdzy European Music Council uskutočnila konferencia „Hodnota hudby v spoločnosti – postavenie hudby na európskych školách“⁸². Miestom konania sa stala Slovenská národná galéria v Bratislave. Okrem zástupcov EMC, pod vedením tajomníčky Ursuly Bally-Fahr a EAS, na čele s prezidentom Petrom den Oudenom, boli prítomní i delegáti ISME, EMU a AGMÖ. V spolupráci EAS s EMC bolo dohodnuté uznanie a propagácia *Charty o hudobnej výchove na všeobecno-vzdelávacích školách v Európe*⁸³, definitívne boli stanovené a formulované Stanovy EAS⁸⁴.

Zároveň bola pripomienkovaný návrh deklarácie UNESCO – tzv. *Draft Declaration* z júla roku 1993, ktorý požaduje jednostranné prírodovedné a technické vzdelanie pre všetkých, kým umelecká výchova ostala nepovšimnutá. Ako reakcia na túto skutočnosť bol sformulovaný protest, v ktorom EMC a IMC vyzývajú vlády i politikov európskych krajín, aby si uvedomili vlastnú zodpovednosť za kultúrny rozvoj prostredníctvom dostatočnej finančnej podpory a zohľadnenia hudobného vzdelávania na všeobecno-vzdelávacích školách. Po skončení konferencie bol podaný návrh Medzinárodnej hudobnej rady IMC medzinárodnej komisii pre vzdelávanie UNESCO⁸⁵, v ktorom objasňuje potrebu hudobného vzdelávania v živote človeka.

3.2.6 Konferencia Európskej asociácie pre školskú hudobnú výchovu 1995 Anglicko, Cambridge

Konferencia EAS sa uskutočnila v dňoch 30. 3. – 3. 4. 1995 na Anglia Polytechnic University v Cambridge pod organizačným vedením Boba Reeva v spolupráci s regionálnou anglickou spoločnosťou pre umenie – Anglia Regional Education Network for the Arts a niesla tému „Zdieľanie rôznych foriem hudby.“⁸⁶ Peter den Ouden odôvodnil voľbu témy vzhľadom na vzťah detí k hudbe by mala hudobná výchova pripraviť ku aktivite – či už muzicírovaniu alebo počúvaniu; mala by deťom ponúknuť pestrú oblasť pre vnímanie a počúvanie, stimulovať žiakovu schopnosť získať určité postoje, teda mu umožniť kritického prístupu k hudbe. Vzhľadom na nepriamy vzťah hudby a dieťaťa by mala hudobná výchova pripraviť žiakov na konfrontáciu s rozličnými situáciami, v ktorých je hudba použitá na ovplyvňovanie ľudí.⁸⁷ Na tejto konferencii sa uskutočnila oficiálna inaugurácia asociácie.⁸⁸

⁷⁹ „Is there a European Music Pedagogy?“

⁸⁰ „The Artist or Teacher?“

⁸¹ EAS-Conference 25-28 January 1994. Časový harmonogram z konferencie.

⁸² „Value of Music in Society – The Situation of Music in the European Schools.“

⁸³ Annual Meeting 1994 nad Conference of the European Music Council of IMC/UNESCO. Sprievodné tlačené materiály.

⁸⁴ Prvé sformulované stanovy EAS z roku 1994 v anglickom jazyku uvádzame v Prilohe 5: *Prvé stanovy EAS z roku 1994*

⁸⁵ Podľa „Submission of the International Music Council to the UNESCO International Commission on Education for the Twenty-first Century“ – Paris, July 1994, vydané IMC.

⁸⁶ „Sharing the many musics.“

⁸⁷ Peter Den Ouden. Cambridge. Poznámky z Archívu EAS. 1995

⁸⁸ Bulletin Europäische Arbeitsgemeinschaft Schulmusik 1995 Conference and Official Inauguration of the Association, 1995 Anglia regional education network for the arts, Cambridge.